

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

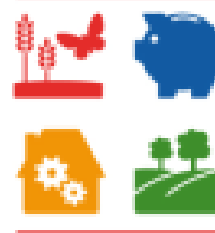

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

42.1 Sådan håndteres sygdomme og skadedyr i vinterraps 2017

Sædskiftesygdommen kålbrok og dernæst kransskimmel er de største problemer.

Ghita Cordsen Nielsen
SEGES
gcn@seges.dk

Det højeste rapsudbytte opnår man oftest, hvis man kun meget sjældent dyrker raps i marken. Ved hyppig rapsdyrkning falder udbyttet nemlig, og angreb af svampesygdomme er en af de vigtigste årsager hertil. Da man selvfølgelig gerne vil dyrke raps, og raps er den vigtigste vekselafgrøde i Danmark, drejer det sig om at finde et kompromis. De mest tabsvoldende svampesygdomme i raps er sædskiftesygdommene kålbrok, kransskimmel og knoldbægersvamp, hvor sidstnævnte er den mindst tabsvoldende, fordi den kan bekæmpes kemisk; dog kan korrekt timing af sprøjtning under blomstring være vanskelig.

Kålbrok har bredt sig foruroligende meget de seneste år og er den største trussel for rapsdyrkingen, fordi svampen ikke kan bekæmpes kemisk og kan overleve op til 18-20 år i jorden. Pt. er de mest effektive løsninger et sædskifte med længere ophold i rapsdyrkingen og resistente sorter. God dræning og ikke for lave reaktionstal forebygger også angreb. Resistente sorter er dog en stakket frist, da der er fundet smitteracer, som kan angribe de resistente sorter, og alle sorter pt. indeholder det samme resistensgen. Selvom man har 4-5 frie år og mere mellem rapsdyrkning, kan man godt få kraftige angreb af kålbrok, fordi svampen kan overleve så længe i jorden og kan vedligeholdes på rapsspildplanter og korsblomstret ukrudt som hyrdetaske og agerkål. Korsblomstrede efterafgrøder som sennep kan også opformere smitten. Olieræddike og foderradisene Structurator opformere smitten lidt. I Tyskland er fundet racer af kålbrok, der kan angribe flere olieræddikesorter. Jord på maskiner kan bringe smitten ind i marken.

Kransskimmel kan heller ikke bekæmpes kemisk, og breder sig desværre også i mange marker. Angreb får planterne til at nødmodne. Svampen kan overleve ca. 10 år i jorden og kan vedligeholdes på korsblomstrede efterafgrøder. Sædskifte er den eneste mulighed for at reducere angrebene.

I 2016 var lys bladplet mere udbredt end normalt, og i flere marker optrådte tabsgivende angreb. Da der er en vis sammenhæng mellem angreb året før og det kommende år, skal der holdes øje med evt. angreb fra det meget tidlige forår 2017. Der er forskel på sorternes modtagelighed.

Skadedyr

I 2016 var der mange steder kraftige angreb af skulpesnudebiller og flere steder også skulpegalmug. I 2 landsforsøg i 2016 er der opnået et bruttomerudbytte på op til 30 procent og et nettomerudbytte på op til 5,3 hkg pr. ha for bekæmpelse under blomstring. I forsøgene er behandlet 3 gange med 0,3 kg Karate eller 0,3 l Biscaya (må maks. bruges 1 gang pr. sæson). Da skulpesnudebillerne kan være i marken i over 3 uger, og effekten af en sprøjtning kun holder sig 5-6 dage, er der ved kraftige angreb behov for flere behandlinger. Bekæmpelsestærsklen for skulpesnudebiller blev i 2016 sat ned til 1-2 skulpesnudebiller pr. plante under blomstring. Der er også en sammenhæng mellem angreb af skulpesnudebiller og skulpegalmug, da skulpesnudebillerne via sine gnav skaber indfaldsvej for skulpegalmug, der ved egen hjælp kun kan angribe små skulper under ca. 2 cm. Skulpegalmug er mere tabsvoldende end skulpesnudebiller, da skulperne springer op ved angreb af galmug, og alle frø tabes. Skulpesnudebillerens larve æder typisk et mindre antal frø, men angrebene kan medføre sekundære svampeangreb på og i skulperne, så skulperne nødmodne.

Der findes desværre ikke nogen måde at fastlægge behovet for bekæmpelse af skulpegalmug. Man kan ikke se de 1-2 mm store myg, og hvis man kan, kan de forveksles med andre insekter. Der findes ingen feromonfælder e.lign. til at fastlægge behovet for bekæmpelse. Der findes en temperaturmodel, der kan vurdere tidspunktet for angreb, men ikke angrebsstyrken. Der er en vis sammenhæng mellem angreb af skulpegalmug i nabomarkerne året forinden og angreb i den nye rapsmark. Angreb er altid mest kraftige i randen, så når man undersøger marken, skal man gå ind i marken for ikke at overvurdere angrebene. Ligesom ved angreb af skulpesnudebiller er der behov for flere behandlinger, hvis hele perioden med forekomst skal afdækkes.

Bladribbesnudebiller skal have øget opmærksomhed. Hvis der er mange larver inde i stænglerne, kan planterne nødmodne. I tyske forsøg er der opnået op til 8 hkg pr. ha i bruttomerudbytte for bekæmpelse. Bladribbesnudebiller er det første skadedyr i rapsen, og dukker op før eller samtidig med glimmerbøsser. I tyske forsøg har pyrethroider (excl. Mavrik) haft bedst effekt mod larverne. Ved bekæmpelse af glimmerbøsser med Mavrik, Avaunt, Biscaya, Plenum opnås en sideeffekt på bladribbesnudebiller. Gule fangbakker anvendes til vurdering af bekæmpelsesbehovet i Tyskland, men disse er ikke helt sikre. Der er set tilfælde af relativt få biller og kraftige angreb og mange biller og svage angreb. Dette skyldes, at temperaturen i foråret spiller en meget stor rolle, da der lægges flest æg ved høje temperaturer.

Viruset rapsrødsot, tidligere kaldet turnip yellows virus, overføres af ferskenbladlus i efteråret. Biologien ligner meget havrerødsot i vintersæd, men angreb af rapsrødsot er mindre tabsvoldende end havrerødsot. Biscaya har en mindre anvendelse mod ferskenbladlus i efteråret. Det er dog vanskeligt at opnå en effektiv bekæmpelse af virusset, fordi mange af ferskenbladlusene indeholder smitte om efteråret, og det kan være svært at få god effekt mod bladlus på bladundersiderne. I forsøg med kraftig kunstig smitte i UK er opnået op til 26 procent udbyttetab, men under naturlige forhold vurderes smitten og dermed udbyttetabet at være mindre. Der er begyndt at komme mindre modtagelige sorter på markedet.

